

Cena předsedy Akademie věd ČR za propagaci vědy

Ve čtvrtek 24. října 2013 předal v sídle Akademie věd ČR v Praze u příležitosti Světového dne rozvoje informací předseda AV ČR prof. Ing. Jiří Drahoš, DrSc., dr. h. c., Cenu předsedy Akademie věd ČR za propagaci či popularizaci výzkumu, experimentálního vývoje a inovací prof. Erazimu Kohákovi, Ph.D. (Filosofický ústav AV ČR, v. v. i.), prof. RNDr. Michalu Křížkovi, DrSc. (Matematický ústav AV ČR, v. v. i.) a prof. RNDr. Miroslavu Raabovi, CSc. (Ústav makromolekulární chemie AV ČR, v. v. i.). Udělení ceny doporučuje odborná porota a Akademická rada AV ČR jedenkrát za rok nejvýše třem výzkumným pracovníkům a je spojeno s finanční odměnou. Odborná porota posuzuje životní dílo vybraných badatelů, návrhy jí předkládají ředitelé pracovišť AV ČR po projednání v radách ústavů, dále Vědecká rada AV ČR a Rada pro popularizaci vědy AV ČR. Z životopisů oceněných vybíráme:

● **Erazim Kohák** – významný český filozof a veřejně známá osobnost. Po 40 letech pobytu v USA se po listopadu 1989 vrátil zpět do Československa. Svě pojetí filozofie definuje jako úsilí o orientaci člověka ve vztahu k Bohu, ke světu a k člověku, které je nesené přesvědčením, že práce filozofa nespočívá pouze v jeho odbornosti, ale i ve vzdělávací činnosti, a to jak ve škole, tak na veřejnosti. Z jeho přínosu pro českou kulturu je třeba zmínit např. publikaci překladů českých autorů a disidentů v době jeho pobytu v USA (Masaryk on Marx; uvedení myšlenek Jana Patočky do anglofonního světa – Kacířské eseje; Tělo,

1 Letošní nositelé Ceny předsedy Akademie věd ČR za propagaci či popularizaci výzkumu, experimentálního vývoje a inovací – zleva Michal Křížek, Miroslav Raab a Erazim Kohák – s předsedou Akademie věd Jiřím Drahošem. Foto S. Kyselová, Archiv SSČ AV ČR, v. v. i.

společenství, jazyk, svět; Úvod do studia Husserlovy fenomenologie; a vlastní kniha Jan Patočka. His Thought and Writings, česky 1993). Po návratu využil zkušeností k obnovení filozofické katedry na FF UK v Praze. Zasloužil se o znovuustavení etiky v českém akademickém prostředí, byl aktivní v oblasti fenomenologie (přeložil Husserlovo stěžejní dílo *Ideje k čisté fenomenologii* a *fenomenologické filosofii*).

Po ukončení akademické činnosti na UK přešel E. Kohák do Filosofického ústavu AV ČR, v. v. i., kde napsal zásadní monografii o české filozofii a jejím místě v rámci evropského myšlení, v češtině (Domov a dálava) i v angličtině (Hearth and Horizon). Vzhledem k jeho přesvědčení, že základem etiky i demokracie je prožitek niterné hodnoty či dobroty všeho bytí, není překvapivý jeho zájem o ekologii. Tuto myšlenku rozvinul v knize *Popel a hvězdy* (česky 2009). Byl jeden z prvních, kdo se snažil problematiku ekologie filozoficky rozpracovat. Každoročně přijímá pozvání od církevních, ekologických a občanských organizací k přednáškám po celé ČR i na Slovensku, vystupuje v tisku, rozhlase a televizi. Jeho veřejná činnost obnovila po r. 1989 důvěru ve filozofii jako obor.

● **Michal Křížek** je naší přední osobností v oblasti popularizace matematiky, s aktivitami zahrnujícími rozsáhlou publikační, přednáškovou i organizační činnost. Je autorem či spoluautorem asi 150 popularizačních prací včetně 7 knih (např. se spoluautory 17 lectures on Fermat numbers: From number theory to geometry a *Kouzlo čísel: Od velkých objevů k aplikacím, které zaznamenaly mimořádný úspěch a dočkaly se už druhého vydání*). Čtyři životopisné knížky se věnují velkým osobnostem matematiky a fyziky: P. de Fermatovi, M. Zlámalovi, V. Vandovi a B. Šofrovi. Se spoluautory dokončil knihu *Prvních 10 Abelových cen za matematiku*, další tři jeho monografie určené inženýrům jsou věnovány aplikacím numerické matematiky v technických oborech. Oblíbená jsou Křížkova veřejná vystoupení popularizující matematiku, fyziku a astronomii, stejně jako přednáška o matematických vlastnostech pražského orloje (nejvíce navštěvovaná v rámci Dnů otevřených dveří Matematického ústavu AV ČR). Již 13 let je vedoucím redaktorem časopisu *Pokroky matematiky, fyziky a astronomie*.

Pozoruhodná je šíře oblastí, které M. Křížek popularizuje – nejen numerická a výpočetní matematika, ale i teorie čísel, geometrie, kombinatorika, teorie grup, grafů, algoritmy internetových vyhledávačů nebo matematická fyzika, genetika, biologie, kosmologie, astronomie a historie matematiky. Svě články publikuje v širokém spektru českých a slovenských časopisů i ve známých zahraničních periodikách popularizujících přírodní vědy.

● **Miroslav Raab** pracoval od r. 1963 v Ústavu makromolekulární chemie Akademie věd (dříve ČSAV), kde se zabýval výzkumem mechanického a pevnostního chování polymerních materiálů. Publikoval přes 80 odborných článků v českých i zahraničních časopisech a je autorem pěti patentů. Nadále spolupracuje se svým mateřským ústavem a také s Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně a Technickou univerzitou v Liberci. Jeho přednášky jsou oblíbené pro originalitu, názornost a srozumitelnost. Pravidelně se účastnil kurzů pro středoškolské pedagogy chemie, pořádaných Akademií věd v Nových Hradech.

M. Raab po celý profesní život soustavně popularizoval vědu, uveřejnil desítky článků v češtině (např. *Technický magazín*, *Vesmír*, *Akademický bulletin*, *Hospodářské noviny*, *Plasty a kaučuk*) a vystupoval v rozhlase a televizi. Byl dlouholetým členem Rady pro popularizaci vědy AV ČR, členem redakční rady časopisu *Plasty a kaučuk*. Mimořádným počinem bylo vydání knihy *Materiály a člověk* (1999), v níž ukazuje, jak se nauka o materiálech projevuje v každodenním životě. Jeho články a přednášky jsou srozumitelné, plné názorných přirovnání a podané krásnou češtinou. Témata se týkají obecné nauky o materiálech a v posledních letech také nového interdisciplinárního oboru – molekulární gastronomie, propojující fyzikální chemii potravin a praktické kuchařské umění (připravuje i knihu *Gastronomie jako věda, umění a potěšení*). Schopností přiblížit a vysvětlit nauku o materiálech studentům a veřejnosti se M. Raab významně zasloužil o příznivý obraz tohoto oboru.